

Łódź, 8.03.2018 r.

Prof. dr hab. Beata Cywińska

Akademia Muzyczna im. G. i K. Bacewiczów w Łodzi

Recenzja

rozprawy doktorskiej mgr Kamila Klimka sporządzona w związku z przewodem doktorskim w dziedzinie sztuk muzycznych w dyscyplinie instrumentalistyka w specjalności: gra na fortepianie, wszczętym i procedowanym przez Radę Wydziału Fortepianu, Organów, Klawesynu i Instrumentów Dawnych Akademii Muzycznej im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów w Łodzi (Uchwała Rady Wydziału Fortepianu, Organów, Klawesynu i Instrumentów Dawnych Akademii Muzycznej im. G. i K. Bacewiczów w Łodzi nr 105/II/2012/2013 podjęta na posiedzeniu w dniu 25.09.2013 r.)

Mgr Kamil Klimek ukończył z wynikiem bardzo dobrym Akademię Muzyczną im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów w Łodzi w klasie fortepianu prof. Bogusława Wódki. Na Kursach Mistrzowskich doktorant doskonalił umiejętności u wybitnych profesorów m.in. prof. Andrzeja Jasińskiego, prof. Jerzego Sulikowskiego, prof. Grzegorza Kurzyńskiego oraz prof. Jerzego Sterczyńskiego. Dwukrotnie uczestniczył także w Letnich Warsztatach Jazzowych w Puławach. Jest laureatem trzeciej nagrody oraz Nagrody Specjalnej za najlepsze wykonanie utworu Miłosza Magina na II Konkursie Chopinowskim im. M. Magina w Łodzi w 2007 roku i wyróżnienia na XVII Międzynarodowym Konkursie Muzyki Kameralnej im. Kiejstuta Bacewicza w Łodzi w kategorii duet fortepianowy. Brał aktywny udział w sesjach naukowo-artystycznych i koncertach organizowanych przez Akademię Muzyczną w Łodzi. Występuje zarówno solowo jak i kameralnie. Działa na rzecz regionu łódzkiego, gdzie koncertuje propagując muzykę kompozytorów polskich i obcych.

Kandydat posiada doświadczenie pedagogiczne gdyż, jak deklaruje w kwestionariuszu osobowym, pracował jako nauczyciel w Państwowej Szkole Muzycznej I st. w Zgierzu,

Państwowej Szkole Muzycznej I i II st. w Pabianicach i obecnie jest zatrudniony w Państwowej Szkole Muzycznej I i II st. w Zduńskiej Woli.

Przedstawiona do recenzji praca doktorska mgr Kamila Klimka składa się z zarejestrowanego na płycie CD nagrania dzieła artystycznego oraz jego opisu w formie pisemnej pt. „Temat muzyczny La Follie Arcangelo Corellego jako inspirująca i formotwórcza myśl przewodnia w dziełach fortepianowych różnych epok i stylów na przykładzie wybranych utworów z twórczości: Carla Philippa Emanuela Bacha, Franciszka Liszta, Sergiusza Rachmaninowa i Paula Reale'a”. Nagrane dzieło artystyczne składa się z czterech dzieł fortepianowych. Przedstawione zostały w następującej kolejności:

1. C. Ph. E. Bach – 12 Wariacji na temat „Follie d’Espagne” Wq 118/9
2. F. Liszt – Rapsodia hiszpańska S. 254 (1863)
3. S. Rachmaninow – wariacje na temat Corellego Op. 42
4. P. Reale – Sonata fortepianowa Nr 8 „*Il Trionfo Della Follia*”

Magister Kamil Klimek w pełni zasługuje na miano bardzo interesującego pianisty, dysponującego dojrzałą, ugruntowaną techniką, umożliwiającą mu stylowe, śpiewne i wirtuozowskie zarazem interpretacje. Jego propozycje artystyczne są przemyślane, konsekwentne w doborze środków, wpisujące się do XVII-wiecznego tematu czyli do La Follia A. Corellego. Wariacje C.Ph.E. Bacha brzmią dostojnie i nieco nostalgicznie, dowodzą znajomości stylu, formy i charakteru kompozycji, popartego lekkim, jasnym brzmieniem podobnym do tonu klawesynu np. w Wariacji III. Na uwagę zasługuje selektywność drobnych wartości, czystość gry i precyzja. Może przydałoby się śpiewniejsze *legato* np. w Wariacji IV na wzór łukowania instrumentów smyczkowych.

Kompozycja F. Liszta ukazuje duże możliwości pianistyczne doktoranta. Dysponuje On bogatym wolumenem dźwiękowym, świetnie imituje flet piccolo we fragmencie *Jota*. Wszystkie repetycje są precyzyjnie, gitarowo wykonane, a czysta realizacja dwudźwięków w dynamice *piano* i szybkim tempie zasługuje na uznanie. Pianista właściwie operuje czasem, dzięki czemu uzyskuje efekt taneczności i hiszpańskiej zmysłowości. Wariacje na temat Corellego op. 47 S. Rachmaninowa potwierdzają wysoki poziom pianistyki i dojrzałości doktoranta. Techniczna strona utworu – wykonywanie dwudźwięków, przebiegi *staccato* są bez zarzutu. Bardzo stylowo brzmi ładne dźwiękowo i wyrazowo *Adagio misterioso* – Wariacja VIII. Z kolei w Wariacjach II i III nieznacznie zachwiane są proporcje między głosami, w Wariacji I lepiej zabrzmiałyby krócej i bardziej *marcato* zagrane ósemki w lewej ręce.

W Wariacji XIV w t. 338 wykonawca zrezygnował z sugestii kompozytora: *crescendo* i *forte*, ale wycofując frazę uzyskał ciekawy, zaskakujący efekt. Czy zamierzony...? W Wariacji XVII nasuwa się pytanie o trafność pedalizacji – przy takim samym zapisie struktury akompaniamentu typu gitarowego w lewej ręce dłuższy pedał na głos melodyczny powoduje wydłużenie ósemek *staccato* w głosie towarzyszącym i ukrywa finezję hiszpańskiego akompaniamentu. Interpretacja tego utworu mogłaby być bardziej ekspansywna w środkach wyrazu, ale nie brakuje jej konsekwencji i wycucia stylu. Sonata fortepianowa Nr 8 „Il Trionfo Della Folia” P. Reale, współczesnego amerykańskiego kompozytora jest utworem o bogatej fakturze, z której trudno jest wydobyć stylizowany temat Foli, co się jednak doktorantowi udało. Bardzo dobrze poradził sobie ze zmiennością metrum i tempa, co stanowi istotę przekazu tej kompozycji. Utwór jest niełatwy percepcyjnie, ale staje się interesujący w dużej mierze dzięki umiejętnemu stopniowaniu napięcia przez wykonawcę. W ostatecznym kształcie tej Sonaty swój udział miał boliwijski pianista Walter Ponce, co też daje pewną dowolność interpretacji jego następców, aby „uzyskać wrażenie nieustającego tańca”¹.

Szkoda, że w opisie dzieła brakuje dokładnego zdefiniowania instrumentu, daty i miejsca dokonania nagrania (tylko Łódź 2014/2015), reżysera dźwięku. Pod względem warsztatowym jak i muzycznym solista dysponuje bardzo dobrą techniką, bogactwem artykulacji, a przez to i kolorystyki.

Integralnie związaną z dziełem artystycznym jest pisemna część rozprawy doktorskiej mgr Kamila Klimka, zatytułowana „Temat muzyczny La Folia Arcangelo Corellego jako inspirująca i formotwórcza myśl przewodnia w dziełach fortepianowych różnych epok i stylów na przykładzie wybranych utworów z twórczości: Carla Philippa Emanuela Bacha, Franciszka Liszta, Sergiusza Rachmaninowa i Paula Reale’a”.

Rozprawa teoretyczna dzieła artystycznego składa się ze Wstępu, Rozdziału I, Rozdziału II, Rozdziału III, Podsumowania, Bibliografii obejmującej także źródła nutowe i wykaz ilustracji oraz Załączników. Zgodnie z punktem 6. artykułu 13. *Ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki z dnia 14. marca 2003r.* „rozprawa doktorska powinna być opatrzona streszczeniem w języku angielskim”, którego nie ma w pracy mgr Kamila Klimka.

¹ K. Klimek, *Temat muzyczny La Folia Arcangelo Corellego jako inspirująca i formotwórcza myśl przewodnia w dziełach fortepianowych różnych epok i stylów na przykładzie wybranych utworów z twórczości: Carla Philippa Emanuela Bacha, Franciszka Liszta, Sergiusza Rachmaninowa i Paula Reale’a*, Łódź 2017, s. 107.

W Rozdziale I *Folia jako gatunek muzyczny oraz analiza strukturalna tematu La Folia Arcangelo Corellego* autor omawia genezę powstania folii jako gatunku muzycznego oraz dokonuje jej ogólnej charakterystyki. Następnie przedstawia strukturę formalną tematu La Folia Op. 5 Nr 12 Arcangelo Corellego, odnosząc się do Jego indywidualnego stylu wyrażanego poprzez muzykę, w tym sposobu kształtowania linii melodycznej, roli głosów w polifonii. Rozdział I kończy zestawienie utworów pochodzących z okresu od XVIII do XX wieku inspirowanych La Folia.

W Rozdziale II pt. *Temat La Folia w twórczości Carla Philippa Emanuela Bacha, Franciszka Liszta, Sergiusza Rachmaninowa, Paula Reale'a* mgr Kamil Klimek przedstawia sylwetki i najważniejsze utwory omawianych kompozytorów z uwzględnieniem ich podejścia do procesu twórczego oraz stosowanych technik kompozytorskich. Następnie w kolejnych podrozdziałach doktorant opisuje historię powstania wybranych dzieł i drobiazgowo dokonuje ich formalnej analizy dotyczącej struktur harmonicznycch, wykorzystanych rejestrów brzmienia, zastosowanej melodyki, rytmiki, agogiki, dynamiki itd. Dużą uwagę mgr Klimek poświęca budowaniu nastroju oraz narracji muzycznej i zastosowanym w tym celu środkom wyrazu artystycznego. Rozdział ten jest niezwykle rozbudowany. Autor szczególną uwagę poświęcił F. Lisztowi, zwracając uwagę na inspirację m.in. utworem Michaiła Glinki *Jota aragonesa* oraz odczytuje intencję kompozytora, który poprzez rozbudowę akordów, dąży do brzmienia organowego. Doktorant w analizie zwraca także uwagę na zastosowaną już przez Liszta w XIX wieku skalę oktatoniczną (zmniejszoną), często wykorzystywaną w wieku XX.

W Rozdziale III pt. *Twórcze wykorzystanie tematu La Folia Arcangelo Corellego odzwierciedleniem języka muzycznego kompozytora oraz punktem wyjścia do kreowania indywidualnej interpretacji dzieła* autor wnikliwie bada inspiracje i wykorzystanie tematu La Folia Corellego, co jest istotnym wkładem kompozytora w rozwój późniejszej sztuki muzycznej i techniki fortepianowej. Mgr Klimek bada środki wyrazu charakterystyczne dla poszczególnych kompozytorów i epok, w których tworzyli, a które zostały zastosowane przy przetwarzaniu motywów z tematu. Rozdział III jest niezaprzeczalnie powiązany bezpośrednio z Rozdziałem II, gdyż opiera się na analizie strukturalnej badanych dzieł ww. kompozytorów. Warto byłoby się zastanowić nad dokonaniem innego podziału zebranego materiału na rozdziały, aby praca stała się bardziej czytelna i zwarta kompozycyjnie.

Niezaprzeczalnie wartym podkreślenia jest dokonanie przez mgr Kamila Klimka nagrania oraz analizy jeszcze nie publikowanego utworu Paula Reale'a, na co otrzymał osobistą zgodę

kompozytora, która znajduje się w Załącznikach. Podnosi to jakość pracy i sprawia, że charakteryzuje się ona nowatorstwem. Doktorant posiada dużą wiedzę w zakresie twórczości kompozytora, co popiera doświadczeniem pianistycznym. W rozważaniach nad problematyką poszczególnych utworów widoczne są indywidualne przemyślenia autora jako pianisty. Precyzyjna analiza kolejno omawianych kompozycji stanowi z pewnością wartościowy wkład w rozwój literatury poświęconej tej problematyce. Temat pracy został jasno sprecyzowany i przeprowadzony. Dobór literatury stanowiącej bibliografię uważam za ciekawy i zgodny z zakresem pracy. Także metoda opracowania materiału została adekwatnie dopasowana do podejmowanego zagadnienia, jakie autor podjął w analizie. Zakończenie pracy zawiera logiczne wnioski w odniesieniu do podejmowanych kolejno problemów analitycznych.

Szczegółowa analiza oraz dogłębne zaangażowanie się w problematykę twórczości wybranych kompozytorów przysłoniły nieco mgr Kamilowi Klimkowi stronę formalną pracy. W tym zakresie widoczny jest brak jednorodności stylistycznej pod względem językowym, często pojawiają się zwroty charakterystyczne dla języka potocznego, nie zaś naukowego, oraz pewne niezręczności językowe. Pojawia się też nagminne stosowanie zaimka „ów”, przy braku jego odmiany. Ogólnie praca napisana została w sposób zrozumiały. Na uwagę zasługuje za to czytelność i estetyka poszczególnych przykładów nutowych oraz ich konsekwentny opis.

Konkluzja

Po zapoznaniu się z dziełem artystycznym wraz z jego opisem autorstwa mgr Kamila Klimka stwierdzam, iż stanowi ono istotny wkład zarówno pod względem oryginalnego podejścia do tematu, jak i badanego materiału, zwłaszcza Sonaty fortepianowej Nr 8 „Il Trionfo Della Folia” Paula Reale’a, w rozwój literatury poruszającej omawianą problematykę. Dowodzi także bogatej wiedzy oraz wysokich umiejętności pianistycznych autora. Tematyka rozprawy doktorskiej jak i jej omówienie pozwalają na pozytywną ocenę merytoryczną opisu dzieła artystycznego.

Przedstawiona mi do recenzji rozprawa doktorska w formie dzieła artystycznego wraz z jego opisem spełnia warunki określone w artykule 13. *Ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki z dnia 14. marca 2003r.*

W związku z powyższym wnoszę o jej przyjęcie i dopuszczenie do obrony.

Prof. dr hab. Beata Cywińska

Łódź, 8.03.2018r.

Beata Cywińska